

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Nullam virtutem esse præmittendam. Cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

tur; non amarentur, nisi viderentur; & si vique non amarentur, nisi viderentur, alio oculo videntur, id est, interiori cordis aspectu: per has virtutes invisibiles, moventur membra visibilibus. Pedes ad ambulandum. Sed quò? Quò mouerit bona voluntas, quæ militat bona imperatori. Manus ad operandum. Sed quid? Quod iusserit charitas, quæ inspirata est intus à Spiritu sancto. Membra ergo videntur, cum moventur: qui iubet intus, non videtur. Et quis intus iubeat, propè ipse solus nouit, qui iubet: & ille intus cui iubetur.] Hactenus ille. Tu igitur, o vir iuste, animam tuam arcam esse cogita, potentia Dei factam, & Christi merito ac passione refectionem, quæ inter aquas diluuij, hoc est, inter tentationes & aduersitates sæculi huius, huc illucque fluctuat, donec siccentur aquæ, & in terram solidam, in terram viuendum, & in portum salutis appellat. Ne autem vndarum vi, & impulsu turbinum periclitetur, iusti Noë laborem assume, & Domini præceptum exequere, quo dictum est: Arcam bitumine liniens intrinsecus & extrinsecus.] Bitumen intrinsecus liniens arcam, est virtus interior, quam voluntas sine externo opere concupiscit, & desiderijs actionibusque internis promouet. Bitumen verò exterius liniens, est virtus externa, quæ iam actione se prodit, & proximis videntibus & audientibus, exempla rectæ conuersationis præbet. Hoc duplici bitumine arca spiritualis lita atque protecta, in medijs tentationum fluctibus nauigabit secura. Vel, si mauis, animam, arcam fœderis considera esse, in qua gemina pretiosissima aut potius verum manna, id est Christus, custoditur: cui dixit Pater per Isaiam: Dedi te in fœdus populi, vt suscitares terram, & possideres ciuitates dissipatas.] Quid autem præcepit Dominus arcam istam exornanti? Certè, Deaurabis eam auro mundissimo intus, & foris.] Aurum, quo deauranda est arca, virtutem significat, quia virtus, sicut aurum, splendet, & multum valet, & alijs donis supereminet. Deaurabis arcam intus, si erga Deum charitatem habeas: optimum enim aurum, charitas, aurum ignitum, probatum, quo locuples fies. Deaurabis foris, si ex charitate exterius erga proximos, & erga teipsum reliquarum virtutum actiones expleas. Nam bonum aurum virtutes reliquæ, sine quibus nec aurum charitatis inuenitur, nec thesaurus mentis perfectus habetur. In arca cordis sic deaurata, Deus vram, manna, & virgam Aaronis quæ fronderat, & tabulas legis abscondit, quia filium suum per gratiam habitare in nobis facit, & sceptro potestatis suæ omnia nostra regit, & legem suam non iam in lapidibus mortuis, sed in actionibus sanctæ conuersationis scribit. Si autem opus nobis est Christum in nobis habere, ex eius præscripto dirigi, & vitam secundum eius legem efformare, discamus, virtutem esse maximè necessariam, qua & Dei habitaculum efficitur, & hæc tria, quæ dicta sunt, sine vlla dubitatione consequimur.

Nullam Virtutem esse prætermittendam.

CAPVT VII.

IRTUTES, quæ multæ sunt (vt postea dicemus) non sunt in eodem gradu

Iacobi Aluarez operum tom. 2.

necessariæ; quedam enim ad ipsam substantiam salutis animæ pertinent, vt Fides, Spes, Charitas; quedam ad huius salutis permanentiam ita conferunt, vt sine illis stare non possit, vt Prudentia, Iustitia, Fortitudo, Temperantia in aliquo perfectionis gradu, qui sub præceptum cadat: aliæ verò salutis spiritualis decori deseruiunt, vt minores quedam virtutes, aut gradus maiores illarum priorum, quæ per modum consilij proponuntur. Tamen licet hoc verum sit, nulla debet esse virtus, quamuis exigua, quam spiritualis vir obtinere non curet. Nam sicut diuites huius sæculi, nullum genus opum aut diuitiarum respuunt, sed omnia habere curant, quedam quidem ad necessitatem, quedam autem ad commoditatem, quedam verò ad splendorem & decorem; ita iustus, qui thesauros spirituales congregat, nullam virtutem, quantumuis exigua, videatur, reiciat, neque contemnat. Quæuis illarum ipsam ditiorem faciet, merita augebit, præmium æternum cumulabit, de eo consequendo securiorem reddet. Nulla igitur virtus, quoad fieri possit, parui ducenda est, ex cuius contempnu maximum damnum provenire potest, & ex cuius obtentione non exigua pars profectus nostri dependet. Hoc autem quanti momenti sit, ex duplici capite possumus declarare, tum ex parte finis, quem per vitam spirituales intendimus, tum ex ipsis virtutibus, quas studio & labore comparamus. Est finis nostri laboris, domum in corde nostro, regi sæculorum extruere, & templum magnificentissimum Deo deorum ædificare. Si ab hoc opere celsimus, queritur Dominus, & quod ante vocationem nostram non dixit, nunc dicit: Quare non ædificastis mihi domum cedrinam? Et de hoc templo ait Paulus, ad Ephesios scribens: Superædificati estis super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide, Christo Iesu: in quo omnis ædificatio constructa, crescit in templum sanctum in Domino, in quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in spiritu.] Fundamentum itaque huius ædificationis, Christus est, aut fides Christi, ab Apostolis Prophetisque prædicata: & quia habitatio, quam ædificamus, cælestis est, ideo fundamentum eius non in terra, sed in cælo est. Solum autem, in quod hoc cæleste fundamentum iacitur, & per fidem & gratiam ponitur, est cor nostrum aut mens nostra, in qua per Christum stabilita non per virtutem humanam, sed per virtutem Spiritus sancti, crescit domus Dei, quousque in fine sanctæ & perseuerantis vitæ consummetur, & perficiatur. Istud autem esse veri spiritualis officium, in corde suo domum Domino ædificare, optimè docuit Hugo Victorinus in hunc modum: Nemo dicat non possum ædificare domum Domino: non sufficit tantis impendis tenuis paupertas mea, cui & ipse locus deest exuli, & peregrino, & in terra aliena degenti. Hoc opus est regum: hoc multorum est opus populorum. Ego verò quomodo ædificabo domum Domino? Cur sic cogites homo? Non hoc exigit à te Deus tuus. Non dicit tibi vt fundum emas alienum ad amplificanda atria sua. Cor tuum inhabitare vult: hoc amplifica, hoc dilata: dilata, inquam, quia magnus est Dominus, & nescit in hoc loco angusto habitare. Dilata ergo cor tuum, vt capere possis, quem capere non potest mundus. Dilata cor tuum, vt habere merearis hospitem Deum; & non (sicut consuetudo est iacet homines) vnus noctis hospitem.

2. Reg. 7.
7.
Ephes. 2.
22.

Hugo. lib.
4. de arca
mora. c. 1.

Psal. 118.
32.

Cap. 2.

sed æternum habitatorem. Dilata ergo cor tuum. Quod si tu in dilatando deficiis, ipse tibi dilatabit: cum ille aliquando dilatatus ab eo, dixit: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.] Et de impensa quid dicam? Non necesse est maria transire, & ignotas exquirere regiones ad comparandos lapides pretiosos, & marmora electa, nec cedros excelas incisas, de libano per alta maria manibus conductis aduchere, aut nescio quot numerosa artificum millia congregare, qui & thesauros regum attenuare possent. Nihil horum a te postulatur, in te & de te fabricabis domum Domino Deo tuo. Ipse artifex eris; cor tuum, locus; cogitationes tuæ, materia.] Hæc ille. Qui & postea faretur domum hanc ex virtutibus esse ædificandam. Cum enim domum spiritualem, arcæ Noë comparasset, subdit: Similiter nos de hoc profundo, de hac conuall lacrymarum per quadam incrementa virtutum, quasi per quosdam gradus in corde nostro dispositos, ascendentes paulatim, in vnum colligimur, quousque ad illam simplicem vnitatem, & veram simplicitatem, æternamque stabilitatem, quæ apud Deum est, pertingamus.

Domus ergo hæc Dei in corde nostro ædificatur, & non ex alia materia, quam ex multiplici virtute construitur. Virtutes verò, non incongruè, aut eam lapidibus, aut cum parietibus, aut cum partibus ædificij conferuntur. Sunt lapides pulchri & expoliti, quia ex vna virtute alteri adiecta, & ex alia priori superimposita domus ista paulatim vsque ad consummationem coalescit. Sunt parietes stabiles & erecti, qui inter se connexi ac concatenati, firmitudinem domui tribuunt. Sunt partes ædificij, quia virtus quælibet est instat cænaculi aut conclauis optimi, in quo pro diuersitate occurrentium occasionum excipimur, & in eo liberi à casu & periculo conuiescimus. Domus autem non ex vno aliquo lapide, sed ex multis, immò ex omnibus iuxta magnitudinem ædificij necessariis componitur: non ex vno pariete, sed ex multis, qui structuram compleant, extruunt: non ex vno, aut altero atrio, aut cænaculo, sed ex omnibus illis, quæ in idea artificis expressa sunt, ædificatur. Igitur hæc domus Dei, quæ amplissima & perfectissima esse debet, non vnam aut alteram virtutem, sed omnes prorsus virtutes, sine quibus pulchra omnino & perfecta non erit, ad suam perfectionem requirit. Egregie sanè hanc similitudinem persequitur Dorotheus, insignis vitæ spiritualis magister, cuius verba, quæ nostram doctrinam confirmant, non præterimus. Sic ille ait: At quo pacto ædificatur animæ domus? Possumus à materiali rei huius diligentiam perdiscere. Opus primum ei est, qui voluerit domum condere, vndique illam præmunire, & à quatuor partibus attollere ædificium; nec vnius tantum partis habere curam, cæteras verò negligere, quandoquidem nihil proficit, sed & laborem, & sumptum, atque omnia denique perdit. Id ipsum est in anima, cuius nullam partem debet homo neglectam habere: sed æqualiter & aptè eam erigere. Et hoc est quod aiebat senior ille venerabilis Ioannes Abbas: Liber mihi hominem ab vnaquaque virtute, paucillum quid decerpere, & non (vt plurimi faciunt) vni semper virtuti insistere, cæteras negligere. Hi enim cum in ea ipsa virtute, cui insistant, principatum fortasse teneant, nec ab oppposito & contrario vilo ipsius virtutis oppugnentur, à reliquis tamen passionibus subducuntur, & oppugnantur, nullaque illis cura deinceps est, sed existimant sese magnum quippiam tenere. Hi similes

Dorothei doctrina
14.

A mihi videntur eius, qui cum parietem ædificare voluerit, & attollere quantum quiverit, ad ipsius altitudinem tantum prospectum habet, & magnum aliquid extruxisse se credit, non prospicit autem, quòd quibus ventus, etiam modicus, spirauerit, illum potest ad terram deicere. Non enim catenam habet & coniunctionem aliorum parietum. Neque enim potest quis sibi tectum facere in vno pariete.] Hactenus Dorotheus. Et profectò in eos, qui aliquas virtutes habere negligunt, non male quadrat illa increpatio Domini per Aggeum Prophetam: Nunquid tempus vobis est, vt habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deserta? Quia magnam curam impendunt in hoc, vt ex rebus terrenis nihil omnino illis desit, vtque nihil habeant minus commodum: domum verò Dei, imperfectam & semifactam, in cordibus suis habere contemnunt. Quæ quasi deserta relinquunt, si non (pro humana possibilitate, quam gratia Dei semper iuuat) vsque ad consummationem perficiatur. Cellam, o frater, sine foribus, aut sine fenestra lignea, aut sine vensilibus non habebis, immò nec paruum foramen, per quod videaris, vel ventus perfler, sustinebis: & domum Dei, quem in corde tuo habitatorem excepisti, ex defecta aliquarum virtutum ruinofam & penne dirutam esse permittes? Si hoc non est teipsum Deo præferre, at est, parum de tua salute spirituali curare.

Aggei.
4.

Sed & virtutes ipsæ, nos ad nullam earum præmittendam, astringunt, quoniam non solum Philosophis, verum & Patribus attestantibus, connexæ & concatenate sunt inter se, ita vt vna deficiente, aliæ non leue detrimentum subeant. Id autem quoniam modo sit, & quibus rationibus subnitatur, videndum est, ne huius veritatis ignoratio nos segnes & incuriosos in adeptione virtutum efficiat. Virtutum quædam sunt infusæ (vt postea dicemus) quæ Deo donante & infundente, in mentibus nostris habentur; quædam acquisitæ, quæ proprio hominis labore & industria parantur. Virtutes infusæ ita charitati annexæ sunt, vt simul cum illa à Deo nobis proueniant, & simul cum illa perdantur, nec ad momentum (duabus Fide & Spe exceptis) sine illa perdunt. Sicut enim anima vires naturales habet, quibus ad intelligendum, & volendum, & ad alias actiones exercendas, procedit: ita charitas, quæ vita est animæ nostræ, cuius & gratiæ præsentia spiritualiter viuimus, vires secum habet, nempe virtutes morales infusæ, actione similes, & sine dissimiles acquisitis, quibus per modum imperantis & mouentis, in actiones studiosas vitæ spirituali necessarias incumbit. Quare non aliter quam anima recedente, potentia eius abeunt, charitate pereunte hæc omnes virtutes ab ea procedentes, deperunt. Virtutes acquisitæ cum charitate etiam concatenate sunt, non quia sine illa non maneant, aut veræ virtutes esse desinant, quæ sine charitate in propria obiecta ferri possunt, sed quia sine hac præstantissima virtute non sunt virtutes perfectæ, aut (si ita loqui licet) non sunt virtutes Christianæ, quæ in Deum, suum summè dilectum, tendant, quæ Christi virtutes imitentur, & vitam promereantur æternam. Hæc quoque acquisitæ virtutes connexæ sunt cum prudentia perfectæ, nam hæc in quaque virtute mediocritatem eligit, & modum operandi rationemque præscribit. Necessarioque qui hanc habuerit, virtutibus aliis carere non poterit. At si quis integra perfectæque prudentia non polleat, bene poterit substantiam alicuius virtutis

D. Thom.
12. q. 65.
art. 2.

D. Thom.
supra &
9. 7. art.

I. Tho.
12. q. 65.
art. 1.
Artif. 6.
Ethico.
c. ult.

habere,

habere, licet alia virtute careat, vt nunc dicemus. Sed an ipsæ virtutes morales non iam in aliquo alio, vt in charitate vel in prudentia, sed inter se ipsas connexæ sint, magna inter Theologos concertatio est, quam alienam ab hac tractatione putamus, cuius non est Philosophicas subtilitates disquirere, & ideo solum quod nostro proposito seruiat, in medium proferemus. Putamus ergo, has virtutes secundum suam naturam non esse connexas, quasi natura vnus ab alterius natura dependeat, aut quasi vnus non possit, vna harum virtutum prætermissa, aliam acquirere. Occurrit enim sæpe materia vnus virtutis sine alia, vt materia abstinentiæ, sine materia elemosynæ aut misericordiæ, & materia castitatis sine materia mansuetudinis aut clementiæ. Quamobrem bene poterit quis in illa materia castitatis se exercere, & nihil de clementia curare, atque adeo sine clementia castitatem acquirere. Ipsaque experientia compertum est, quosdam in vna virtute eminere, cui studuerunt: aliam verò raris occurrentem quasi omnino nescire. Et sicut actiones ipsæ studiose seorsum, & quadam sine aliis exercentur: ita & habitus sine virtutes, quæ per illas gignuntur, quod ad naturam suam attinet, adinuicem separantur. Nisi dicamus vnus virtutis actibus omnes virtutes acquiri, quod consonum rationi non est. Nam si illi actus, omnes virtutes gignerent, bonitatem etiam & merita, & laudes omnium virtutum haberent: si autem non habent, nec omnes virtutes gignunt, sed tantum propriam illam, circa cuius materiam versantur, cuiusque finem respiciunt. Ergo si rerum naturam inspicimus, bene potest vna moralis & acquisita virtus, sine alia reperiri. In quam sententiam Cassianus, referens memorabile dictum Antonij Abbatis, hæc ait: Alius enim scientia floribus exornatur, alter discretionis ratione robustius communitur, alter patientiæ grauitate fundatur, alius humilitatis, alius continentiæ virtute præteritur, alius simplicitatis gratia decoratur. Hic magnanimitatis, ille misericordiæ, iste vigiliarum, hic taciturnitatis, ille laboris studio cæteros supereminet. Et idcirco monachum, spiritualia mella condere cupientem, velut apem prudentissimam, debere vnamquamque virtutem ab his, qui eam familiarius possident, deslorare, & in sui pectoris vase diligenter recondere; nec, quid minus aliquis habeat, discutere, sed hoc tantum quid virtutis debeat contemplari, studioseque decerpere. Et Leo Papa, vnam virtutem sine alia esse posse, pro certo videtur supponere. Ille sic inquit: Quamuis quis fidelis sit, & castus, & sobrius, & aliis moribus ornatus insignibus, misericors tamen si non est, misericordiam non meretur.] Et Hieronymus: Qui vnam habuerit, omnes videtur habere virtutes, participatione non proprietate.

Licet autem hæc ita sint, quod vna virtus secundum naturam suam sine alia subsistat, tamen multis aliis rationibus, quasi extra venientibus, omnes sunt inter se connexæ virtutes, vt propterea necesse sit et qui studiosus & perfectus esse velit, nullam earum prætermittere. Primum enim participatione quadam, vt dixit Hieronymus, sunt ipsæ connexæ: Nam in quolibet virtutis actu est ordo rectus medij ad finem, qui pertinet ad prudentiam: est rectitudo & æqualitas cum regula operandi, quæ pertinet ad iustitiam: est firmitas animi in operando, quæ pertinet ad fortitudinem: & est moderatio, quæ spectat ad temperantiam. Et de hac connexionem dixit Gregorius: Vt sicut quibundam visum est, de primis quatuor virtutibus loquar, prudentia, temperantia,

A fortitudine, atque iustitia tãto perfectæ sunt singulæ quanto vicissim sibi met co iunctæ. Disiunctæ autem perfectæ esse nequaquam possunt: quia nec prudentia vera est, quæ iusta, temperans, & fortis non est: nec perfectæ temperantia, quæ fortis, iusta, & prudens non est: nec fortitudo integra, quæ prudens, temperans, & iusta non est: nec vera iustitia, quæ prudens, fortis, & temperans non est. Augustinus quoque eundem modum connexionis, licet obcurius, insinuat: Virtutes, inquit, quæ sunt in animo humano, quamuis alio & alio modo singulæ intelligantur, nullo modo tamen separantur ab inuicem, vt, quicumque fuerint æquales, verbi gratia in fortitudine, æquales sint & prudentia, & temperantia, & iustitia. Si enim dixeris, æquales esse istos fortitudine, sed illum præstare prudentia, sequitur vt huius fortitudo minus prudens sit, ac per hoc nec fortitudines æquales sunt, quando est illius fortitudo prudentior.] Quod verò hi patres de quatuor virtutibus præcipuis asserunt, suo modo possumus dicere de reliquis, quæ sunt illis annexæ. Quælibet enim aliquid alterius participat, si in aliquo saltem gradu perfectionis consideretur, sine quo non nihil pulchritudinis illi videtur deficere.

Deinde virtutes omnes sunt connexæ perfectione, quia vna sine alia non est vnde quæque perfectæ. Sicut enim ex pluribus pulchris partibus corporis componitur vna hominis pulchritudo, ita vt si aliqua pars pulchra, & optimè disposita in suo loco deficiat, non sit pulchritudo perfectæ; sic vna perfectio moralis animæ ex omnibus virtutibus constat, quæ si aliqua desit, perfectæ perfectio (vt ita dicam) & absoluta non erit. Et quemadmodum, si quis haberet vnum oculum pulchrum & splendidum, alium verò deformem & cæcum; ille primus oculus non esset omnino pulcher atque perfectus, cuius pulchritudo non solum consistit in hoc, quod ipse pulcher sit, sed in hoc etiam, quod conformis & proportionatus alteri sit: Eodem modo vna virtus, vt castitas non est sine patientia omnino perfectæ, quia eius perfectio non solum est in hoc, quod concupiscentiam frænet, sed in hoc, quod sine ira, & indignatione, & sine nimia & absorbente tristitia tentationes insurgentes sustineat, & vincat. Er hanc connexionem virtutum tangit Gregorius his verbis: Vnaquæque virtus tanto minor est, quanto defunt cæteræ. Nam sæpe quosdam pudicos quidem vidisse nos contigit, sed non humiles: quosdam verò quasi humiles, sed non misericordes: quosdam quasi misericordes, sed nequaquam iustos: quosdam verò quasi iustos, sed in se potius quam in Domino confidentes. Et certum est, quia nec castitas in eius corde vera est, cui humilitas deest, quippe quia superbia, se intrinsicè corrumpente, fornicatur, si semetipsum diligens, à diuino recedit amore. Nec humilitas vera est, cui misericordia iuncta non est: nec debet humilitas dici, quæ ad compassionem fraternæ miseriæ nescit inclinari. Nec misericordia vera est, quæ à rectitudine iustitiæ existit aliena, quia, quæ potest per iniustitiam pollui, nescit proculdubio sibi met ipsi misereri. Nec iustitia vera est: quæ fiduciam suam non in conditore omnium, sed in se fortasse aut in rebus conditis ponit: quia dum à creatore spem subtrahit, ipse sibi principalis iustitiæ ordinem peruertit. Vna itaque virtus sine aliis, aut omnino nulla est, aut imperfecta.] Hæc ille.

Tandem virtutes connexæ sunt indigentia mutui subsidij: quia perfectio vna virtus, quæ ab alia auxilium non recipit, manifesto discrimini subiacet. Hoc aperta exempla demonstrant. Da enim homi-

Aug. 6. de
Tempt. c.
4. no. 3.

Gregor.
suprà.

nem castum, sed non humilem: in hoc vacillabit castitas, si occasione ignominie & vilipensionis exponatur. Da humilem, sed non castum: in hoc nabit humilitas, si superbia & dominatio delictis & voluptatibus circumdetur. Sed da hominem mansuetum, & non liberalem: in eo peribit mansuetudo, si per iniuriam opes sutripias. Da liberalem, sed non mansuetum: cessabit largitas erga te, etiam cum oportuerit erogare, si illum occasione irae & vindictae contingas. Idem profus in aliis virtutibus considerate poteris, quarum vna alterius ope destituta, corrumpit, & hæc illius auxilio priuata, labascit. Omnes igitur virtutes, vt alio loco dixit Gregorius, in conspectu conditoris sui, vicaria ope se subleuant: & quia vna virtus sine alia vel nulla est omnino vel minima, necesse est vt vicissim sua coniunctione fulciantur. Si enim vel castitatem humilitas deserat, vel humilitatem castitas relinquat, apud authorem humilitatis & mundicie prodesse quid præualeat, vel superba castitas, vel humilitas inquinata?] Ac proinde merito virtutes omnes, filiis ac filiabus patientis Iob significatæ sunt, non solum quia ex labore & patientia generantur, sed quia, vt etiam idem sanctus Pater meditatæ est, valde quælibet virtus destituitur, si non vna alij, virtus virtuti suffragetur. Ad cuius rei figuram in diuina scriptura aliquatenus exprimendam, dictum est ad Moysen in Exodo: Sume tibi aromata, stactem, & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidissimum, facièsque thymiamam.] Quid enim thymiamam nisi vitam spirituales signat, cuius sacrificium in altari cordis oblatum, & igne diuini amoris incensum, acceptatur à Domino in odorem suauitatis? At hoc thymiamam non ex vna aliqua re odorifera, sed ex pluribus, id est, ex omnibus virtutibus conflatur, & si aliqua deficiat, nequaquam numerus eorum quibus componendum est thymiamam, completur. Non redolebit vita spiritualis suauiter, si aliqua ei virtus necessaria desit, si eam reter odor alicuius vitij contaminet. Non erit tuta, si ei aliqua ex parte facile hostis accesserit. Accedet autem, si aliqua virtus illi defuerit. Nam qui quicumque virtute caret, locum aduersario, per quem ingrediatur, relinquit. Et sicut qui cum alio decertat, si aliquod membrum corporis habeat nullis armis protectum, in illo ab hoste ferietur, & fortassis ex accepto vulnere vita priuabitur: ita animus, si partem animæ habeat non debita sibi virtute munitam, in illa peccati vulnus, quod gratia vitam eripiat, accipiet. Iahel, vt Sisaram interficeret, quæ sicut in capite vulnere locum, locum, inquam, quem non galea protegeret, quem clauus sine villo impedimento perforaret. Hanc industriam ad perdendas animas diabolus non ignorat, sed si videat concupiscibilem honestate munitam, irascibilem verò mansuetudine vacuam, non multum curat concupiscentiæ occasionem ingerere, quas amor honestatis eludet, sed nititur, nos ad iracundiam & indignationem, ex leuissimis etiam causis prouocare. Querit in anima vulnere locum: quare qui timet vulnus accipere, & vi tentationis deiici, nullum locum non virtute armatum, hosti omnia attentè consideranti, relinquat.

Nulla igitur virtus prætermittenda est, nulla quasi non necessaria parauidenda; siquidem minima etiam virtutis absentia, potest esse magnorum defectuum occasio. Negotiator gemmas pretiosas quarrens, fulgentissimas & pretiosissimas diligit, minus verò lucidas, minusve pretiosas non spernit, quia scit, tam illas, quam illas viles esse ad suarum opum augmentum. Et virtutes gemmæ sunt, quibus non

A solus animus sed & corpus ipsum ornatur: margaritæ sunt adeo pretiosæ, vt ad eas nobis comparandas filius Dei sanguinem suum in pretium impenderit. Simus ergo prudentes negotiatores, qui omnes possidere ad animæ ornatum cupiamus, nullamque non necessariam, non adiciendam nobis decorem, cogitemus. Prudens paterfamilias, qui domum habet magnam & familiam multam nimis, varia congregat in horrea sua, ciborum genera, quibus tum sibi, tum filiis, tum famulis, tum iumentis necessariam subministrat. Neque enim omnibus idem cibus congruit, nec diues erit ille & sibi sufficiens, si habeat simillam pro filiis, & panem cibarium pro famulis, careat verò paleis & hordeo pro iumentis. Iam, ô iuste, ex hac similitudine te ipsum agnosce. Paterfamilias es, cui cura filiorum, seruorum, & iumentorum sustentandorum incumbit. Memoria, intellectus, & voluntas, sunt quasi filij, quoniam vires spirituales cum sint, animæ naturam spirituales imitantur. Sensus interni & affectus cordis sunt quasi serui, qui imperio rationis obediunt. Sensus externi & membra sunt quasi iumenta, quæ si bene regantur, ad iter in celestem patriam conficiendum nos iuuant. Omnium istorum alimenta sunt diuersarum virtutum actiones. Nam memoria pascitur consideratione, intellectus prudentia & fide, voluntas, iustitia & Dei & proximorum amore. Sensus interni pascuntur tranquillitate, affectus temperantia & fortitudine: sensus externi, modestia; membra corporis, externa virtutum omnium exercitatione. Pro sustentanda hac copiosa familia, stude omnia genera virtutum recondere: nullamque, licet minima videatur, prætermittas, quia cibus est alicuius famuli aut iumentum, sine quo famem non modicum sustinebit, & te crudelitatis accusabit, qui alios reficiens, ipsum sine debito cibo manere permittis. Miles se totum armat, & nullum armorum genus, ad sui tutamen necessarium, prætermittit, omnes autem virtutes necessariæ sunt, ne in pugna aduersus demones illidamur. Vt enim dixit Bernardus: Quatuor sunt arma, quibus principaliter communimur: Prudens & humilis intelligentia, quæ est quasi galea, & caput operit: mediocritas & parca temperantia, quæ est lorica, & pectus tegit: perseverans & patiens constantia, quæ est quasi securus, & dexteram munit: retribuitur æquitatis iustitia, quæ est gladius utrobique incidens ad diuisionem animæ & spiritus: Si ergo temerarium esset, sine galea, aut sine lorica, aut sine scuto, & gladio, hostem optimè armatum aggredi, nonne stultum erit, sine aliqua virtute, quam munimentum nostrum est, te aduersus aduersarios nostræ salutis pugnare? Ita sanè. Quare omnis virtus excolenda est, ne insipientiæ ab omnibus arguamur, & à Iesu Christi, virtutum magistri, imitatione separemur. Ille enim dixit Ioanni, cum petiit ab eo baptizari: Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam.] Qui omnem iustitiam impleuit, nullam prætermittit: Iustitia enim omnis, nihil aliud est quam virtutum omnium operatio, omniumque mandatorum custodia. Sicut ergo ille verus præceptor & dux noster, nullam virtutem exercere prætermisit, earum quæ ipsum decebant, & nullam imperfectionem inuolunt; sic & nos discipuli eius facti, nulli virtuti studere prætermittamus, vt pro nostro modulo possimus dicere, quòd per gratiam Dei, prout nobis datum fuit, omnem iustitiam impleuimus.

Conclusio

Greg. 21.
mor. c. 8

Iob. 1.

Gregor. 1.
mor. c. 16.

Exod. 30.
34.

Iudic. 5.

Bern. in
sententiis.

Matth.
15.